

Trần Chương Huyền

MỘT SỐ KIẾN NGHỊ VỀ ĐƯA TIẾN BỘ KỸ THUẬT VÀO SẢN XUẤT KINH DOANH Ở THỦ ĐÔ HÀ NỘI

Ngày nay hoạt động Khoa học - Công nghệ - Thị trường là một thể hoàn chỉnh, liên tục của 3 công đoạn nói trên, trong đó hoạt động khoa học là tiền đề để có quy trình công nghệ và thị trường là đầu ra tất yếu cho các hoạt động đó phát triển.

Trong bối cảnh đó, vị trí của trường Đại học Tổng hợp như thế nào là một câu hỏi chưa thể có ngay một trả lời hoàn toàn thống nhất. Trường Đại học Tổng hợp Hà Nội theo chức năng và truyền thống của nó chủ yếu là đào tạo cán bộ và nghiên cứu trong các lĩnh vực khoa học cơ bản - lý luận, trong nhiều năm gần đây có phần nào chuyển hướng sang lĩnh vực khoa học có định hướng, nhằm giải quyết một số vấn đề cấp bách trong một số trọng điểm nghiên cứu của nhà nước và sự phát triển của trường. Tại trường Đại học Tổng hợp tập trung một số lượng lớn các cán bộ giảng dạy và nghiên cứu (trên 900 người) thuộc tất cả các ngành khoa học cơ bản và lý luận trong đó có nhiều cán bộ khoa học thực sự có trình độ chuyên môn cao, đang trực tiếp giảng dạy và nghiên cứu trong gần 100 chuyên ngành khoa học (trên 30 tiến sĩ, gần 300 phó tiến sĩ, hơn 100 giáo sư và phó giáo sư) với cơ sở vật chất tuy còn hạn hẹp nhưng cũng có một số phòng thí nghiệm được trang bị đồng bộ và tốt. Trong một số năm gần đây, nhiều đề tài nghiên cứu ở cả 3 cấp quản lý (Nhà nước, Bộ, Trường) đã kết thúc rất tốt đẹp ở quy mô phòng thí nghiệm và một số sản xuất thử ở quy mô nhỏ, được các Hội đồng chuyên ngành và thậm chí một số tổ chức quốc tế đánh giá cao.

Nhìn chung những nghiên cứu đó về khoa học là nghiêm túc và có ý nghĩa thực tiễn, nhưng số lượng các công trình đó được đưa vào triển khai trong thực tế còn ít và đặc biệt là áp dụng trên địa bàn thủ đô Hà Nội có thể nói là chưa đáng kể. Vậy nguyên nhân của tình trạng đó là đâu, chúng ta hãy cùng nhau làm sáng tỏ một số vấn đề có tính chất chìa khóa, nhằm giải tỏa bế tắc đó.

Trước hết, cần thấy rằng ngày nay ta không thể đòi hỏi một nhà khoa học vừa làm tốt 3 nhiệm vụ nghiên cứu- thử nghiệm-triển khai. Trong một nền sản xuất chuyên môn hóa và phân công lao động ở mức độ cao, không thể đòi hỏi vừa là một nhà chuyên môn giỏi - đặc biệt là khoa học cơ bản, lại vừa là một nhà kinh doanh- triển khai có hiệu quả được-có thể đây đó có những người như vậy, nhưng không nhiều. Mặt khác số đông cán bộ khoa học của chúng ta chậm có sự

Đổi mới khi hướng ra thị trường, khi các quy luật kinh tế đòi hỏi chúng ta phải tổ chức nghiên cứu những gì mà sự phát triển của xã hội đang cần ngay trước mắt cũng như trong một tương lai không xa, chứ không phải nghiên cứu những gì mình muốn. Điều đó có nghĩa là phải tổ chức nghiên cứu khoa học có định hướng cho từng giai đoạn ngắn hạn hoặc dài hạn. Trong hoàn cảnh như vậy rõ ràng chúng ta thiếu hẳn một tổ chức làm nhiệm vụ nghiên cứu thị trường hay nói một cách khác Marketing công nghệ làm cầu nối để các nhà khoa học thấy rõ yêu cầu của thị trường xã hội và tổ chức để các nhà khoa học có thể bán được chất xám đã có. Cơ chế hoạt động của Ủy ban khoa học kỹ thuật thành phố rõ ràng không đáp ứng được nhu cầu đa dạng và to lớn này. Trên địa bàn thủ đô ta có quá nhiều cơ quan nghiên cứu đủ các loại, nhưng chưa có một cơ sở kinh doanh-dịch vụ khoa học công nghệ đúng theo nội dung đích thực của nó để làm nhiệm vụ tổ chức triển khai. Có lẽ vì thế cho đến nay nhiều kết quả có thể đem áp dụng được vẫn còn nằm trong hồ sơ của các cơ quan quản lý.

Vấn đề thứ hai cũng cần được nhấn mạnh là do trong quá khứ chưa có những cuộc tiếp xúc trực tiếp giữa những người quản lý trực tiếp với những người làm khoa học công nghệ để họ nắm được những nhu cầu và ý định cụ thể của thủ đô và cùng nhau thảo luận các biện pháp thực thi có hiệu quả.

Vậy thì làm thế nào để thủ đô Hà Nội có thể huy động được tiềm năng khoa học công nghệ ất hùng hậu và đa dạng của nhiều cơ quan nghiên cứu đang hoạt động trên địa bàn thủ đô, phục vụ cho quá trình phát triển sản xuất và kinh tế xã hội của thủ đô. Vấn đề này rất lớn, là cả một tập hợp các chế độ và biện pháp, nhưng theo ý chúng tôi cần làm một số việc sau đây:

1. Trước hết cần thông suốt rằng trong nền kinh tế hàng hóa nghiêm chỉnh thì chất lượng là vấn đề sống còn của sản xuất, mà muốn có chất lượng cao với giá thành chấp nhận được thì phải có công nghệ tiên tiến. Câu hỏi này lại có 2 cách giải quyết, thứ nhất là nhập ngay công nghệ-đòi hỏi vốn lớn và không phải công nghệ nào cũng nhập được, ngay cả khi nhập rồi nếu không đủ trình độ khai thác thì cũng không phát huy được tính năng của nó. Để rút ngắn giai đoạn, trước mắt ta nên nhập một số công nghệ có chọn lọc là điều nên làm. Nhưng nhìn về lâu dài ta phải tự tổ chức nghiên cứu lấy công nghệ. Công nghệ không phải tự thân nó có mà là kết quả của một quá trình hoạt động nghiêm chỉnh, tốn kém nhưng nếu tổ chức tốt thì đây là một lĩnh vực có lãi. Cái khó là bắt đầu từ vốn ở đâu ra. Chúng tôi nghĩ rằng các nhà sản xuất - kinh doanh và lãnh đạo thành phố cần nhận thấy lợi ích lâu dài của nâng cao chất lượng - chính là đầu tư công nghệ mà có một đầu tư thích đáng cho kinh phí nghiên cứu, khi nghiên cứu nghiêm chỉnh không được tổ chức thì lấy đâu ra tiến bộ kỹ thuật để triển khai. Trong nền sản xuất hàng hóa nghiêm chỉnh không thể tồn tại lối làm ăn chụp giựt, mách mung nhất thời chạy theo những lợi nhuận trước mắt-ví dụ sản xuất hàng giả, chất lượng tồi. Thực tế thời gian qua trên địa bàn thủ đô một số hàng chất lượng cao đã đứng vững và phát triển được. Việc đầu tư cho nghiên cứu (dù là cho mục tiêu ngắn hạn hay dài hạn) đều phải được tính toán nghiêm túc, nhà khoa học không thể tự mình lo kinh phí được chỉ có thể tổ chức nhà nước hoặc chủ hãng kinh doanh mới dám mạo hiểm bỏ tiền nghiên cứu trước (kinh doanh nào mà không mạo hiểm) rồi sau đó gặt hái lợi nhuận triển khai. Là những người trực tiếp nghiên cứu, chúng tôi mong muốn các nhà tổ chức quản lý sản xuất và kinh doanh nhìn thấy lợi ích lâu dài mà thay đổi cách nghĩ, đầu tư thích đáng cho nghiên cứu để rồi có tiến bộ kỹ thuật mà triển khai. Bức tranh mất cân đối tiền lương thực tế hiện nay giữa công nhân trực tiếp sản xuất gấp 3-4 lần tiền lương của một số cán bộ khoa học bậc cao là một nghịch lý của sự phát triển, nó chứng tỏ một động lực sản xuất - khoa học-công nghệ đang bị kìm hãm nặng nề.

2. Cần đổi mới cách quản lý chuyển giao công nghệ sao cho tiết kiệm và có hiệu quả, có nhiều cách làm, nhưng có lẽ ít tốn kém hơn cả là đẩy mạnh thông tin chuyển giao công nghệ. Trên báo

Hà Nội mới, thay cho các câu cảm ơn, hiếu hỷ dài dòng và quảng cáo, nên có hẳn một góc mua bán công nghệ, trong đó nói rõ nội dung công nghệ cần mua và giá mua cũng như thời gian cần hoàn thành. Như vậy các nhà khoa học có dịp để trực tiếp nhận nhiệm vụ của người chủ ki doanh. Các việc đấu thầu công nghệ này cần được làm công khai, dân chủ.

3. Lập các câu lạc bộ chuyên ngành, ở đó các nhà sản xuất kinh doanh (trong và ngoài q doanh) có dịp trao đổi trực tiếp với các nhà khoa học, bàn bạc trực tiếp biện pháp giải quyết yêu cầu của mỗi bên.

4. Thành lập các công ty hỗn hợp khoa học - dịch vụ - kinh doanh để trực tiếp lo việc ngh cứu và triển khai các tiến bộ kỹ thuật, trong đó các Know-how của nhà khoa học có thể được đ giá một cách chính xác, nhằm bảo đảm quyền lợi thỏa đáng cho họ, như vậy có thể thúc đẩy h say nghiên cứu có định hướng. Các công ty hỗn hợp này có thể có sự hợp tác quốc tế rộng lớn hơn đâu hết thủ đô Hà Nội là một đầu mối giao lưu quốc tế quan trọng.

5. Tùy theo khả năng của mình và nhiệm vụ phát triển của thành phố nên dành một ph kinh phí thích đáng để chủ động thực hiện một số đề tài trọng điểm, như trong quá khứ đã nhưng phải làm mạnh hơn, trong đó thành phố (chủ hăng) là người đặt hàng nghiên cứu, là ng trực tiếp triển khai thực hiện. Những vấn đề cụ thể này có thể được chọn lựa qua những hội m tư vấn chuyên ngành.

6. Cần nghiên cứu đầy đủ hơn việc tận dụng tiềm năng của thành phố cũng như các tỉnh l và các cơ quan quốc tế để quyết định triển khai trên địa bàn thành phố một hướng trọng đ nóng, thí dụ có thể nêu:

a) Chế biến đá quý từ nguồn nguyên liệu từ Nghệ Tĩnh đến Tây bắc Việt nam

b) Dược liệu cao cấp từ nguyên liệu các tỉnh lân cận.

c) Luyện kim chất lượng cao giá trị kinh tế lớn.

d) Biện pháp tổng hợp cải thiện môi trường đô thị Hà Nội.

e) Vật liệu khoáng chất lượng cao phục vụ tiêu dùng tại chỗ và xuất khẩu. Những triển kl này phải chứa hàm lượng chất xám cao, có hiệu quả kinh tế lớn.

Là những cán bộ khoa học của trường ĐHTH - HN chúng tôi mong muốn được trực ti tham gia vào các hoạt động khoa học công nghệ của thủ đô, nội dung những vấn đề cụ thể sẽ đ hoạch định trong một cuộc gặp gỡ làm việc giữa cán bộ khoa học chủ chốt của trường với các c bộ quản lý khoa học và các nhà kinh doanh của Hà Nội mong muốn tìm ra những biện pháp th đáng để phát triển mạnh tiềm năng sẵn có của chúng tôi.

Phòng quản lý khoa học - ĐHTH Hà Nội